

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 8 października 2015 roku Sąd Rejonowy w Raciborzu w sprawie o sygn. akt II K 45/15 uznał oskarżonego Z. S. za winnego tego, że w okresie od 20.02.2010r. do 21.01.2013r. w R., działając czynem ciągłym w krótkich odstępach czasu w wykonaniu tego samego zamiaru i przy wykorzystaniu takiej samej sposobności, będąc prezesem zarządu HOTEL (...) Sp. z o.o. NIP (...), osobą odpowiedzialną za terminowe wpłacanie organowi podatkowemu pobranych kwot, naruszył art. 38 ust. 1 i art. 42 ust. 1 ustawy z dnia 26.07.1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (tekst jedn. Dz. U. z 2012 r., poz. 361 ze zm.), poprzez pobranie i nieodprowadzenie kwot pobranych zaliczek na podatek dochodowy w terminie do dnia 20 miesiąca następującego po miesiącu, w którym pobrano zaliczki z tytułu wypłaconych wynagrodzeń za miesiące 1/2012 – (...) oraz kwot zryczałtowanego podatku dochodowego za miesiące 1/2012, (...), (...) w łącznej kwocie 9.689,00 zł, przy czym na dzień postawienia zarzutów podatek został w całości zapłacony, tj. przestępstwa skarbowego z art. 77 § 2 kks w zw. z art. 6 § 2 kks i art. 9 § 3 kks, przy czym na podstawie art. 19 § 2 kks odstąpił od wymierzenia kary.

Nadto zasądził od oskarżonego na rzecz Skarbu Państwa wydatki w kwocie 70 złotych oraz zwolnił go od ponoszenia opłaty.

Apelację od powyższego wyroku wniósł obrońca oskarżonego, który zaskarżył wyrok w całości na korzyść oskarżonego zarzucając:

1. błąd w ustaleniach faktycznych polegający na przyjęciu, że oskarżony wypłacając należne pracownikom spółki HOTEL (...) Sp. z o. o. wynagrodzenie, jednocześnie pobrał zaliczki na podatek dochodowy oraz zryczałtowany podatek dowodowy, podczas gdy:

a) nie został przeprowadzony żaden dowód na potwierdzenie takiego założenia (przy jednoczesnych dowodach na okoliczność przeciwną),

b) oskarżony wypłacił pracownikom wynagrodzenie w kwocie netto z własnych, prywatnych pieniędzy (nie przekazując jednocześnie do spółki żadnych dodatkowych kwot – w tym niezbędnych na pobranie zaliczek na podatek / zryczałtowanej kwoty podatku),

c) wobec zaprzestania dokonywania płatności przez jedynego kontrahenta spółki HOTEL (...) Sp. z o. o. oraz zajęcia jej rachunku bankowego przez Urząd Skarbowy w R., w okresie objętym zarzutami spółka HOTEL (...) Sp. z o. o. nie dysponowała żadnymi środkami, następstwem czego pomiędzy lutym 2012r. a styczniem 2013r. nie mogła pobrać zaliczek na podatek oraz zryczałtowanej kwoty podatku (których pobranie i nieodprowadzenie do Urzędu Skarbowego przypisane zostało następnie Z. S.),

2. obrazę przepisów postępowania, która miała wpływ na treść orzeczenia – art. 424 § 2 kpk poprzez zaniechanie wskazania w treści uzasadnienia okoliczności/dowodów, w oparciu o które Sąd przyjął, że Z. S. pobrał zaliczki na podatek/zryczałtowane kwoty podatku, które następnie nie zostały odprowadzone do Urzędu Skarbowego w wymaganym terminie,

3. obrazę przepisów postępowania, która miała wpływ na treść orzeczenia – art. 92 kpk w zw. z art. 410 kpk w zw. z art. 424 kpk poprzez przyjęcie przez Sąd, że nie odprowadzając terminowo należności do Urzędu Skarbowego oskarżony działał z zamiarem ewentualnym (co Sąd uzasadnił pełnioną przez oskarżonego funkcją Prezesa Zarządu oraz znaną oskarżonemu sytuacją finansową spółki HOTEL (...) Sp. z o. o.), podczas gdy:

- samo pełnienie funkcji Prezesa Zarządu nie może być tożsame z przyjęciem, iż ewentualnemu naruszeniu przepisów prawa przez taką osobę każdorazowo towarzyszy zamiar bezpośredni lub ewentualny,

- ówczesna sytuacja finansowa spółki HOTEL (...) Sp. z o. o. oraz dokonane przez Urząd Skarbowy w R. zajęcia wykluczały decyzyjność oskarżonego w dysponowaniu środkami spółki (o których zaliczeniu na poczet zobowiązań spółki decydował właśnie Urząd Skarbowy w R.) – przy założeniu, że spółka w ogóle posiadałaby jakiegokolwiek środki.

Podnosząc powyższe zarzuty skarżący wniósł o:

1. uniewinnienie oskarżonego od zarzucanych mu czynów,
2. zasądzenie na rzecz oskarżonego kosztów ustanowienia obrońcy z wyboru według norm prawem przepisanych, bądź
3. uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

W odpowiedzi na apelację oskarżyciel publiczny – Naczelnik Urzędu Skarbowego w R. wniósł o utrzymanie zaskarżonego wyroku w mocy.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja obrońcy oskarżonego okazała się o tyle skuteczna, że w wyniku jej rozpoznania koniecznym stało się wydanie orzeczenia o charakterze reformatoryjnym. Sąd Okręgowy doszedł bowiem do przekonania, że postępowanie karne wobec Z. S. powinno być na mocy art. 41 § 1 kks przy zast. art. 66 § 1 kk oraz art. 67 § 1 kk w zw. z art. 20 § 2 kks warunkowo umorzone na okres próby 1 roku.

Na wstępie należy podkreślić, że przeprowadzona przez Sąd odwoławczy kontrola instancyjna zaskarżonego wyroku nie dała żadnych podstaw do uznania, że w niniejszej sprawie Sąd I instancji mógł dopuścić się błędnych ustaleń faktycznych w zakresie wskazanym przez obrońcę oskarżonego. O błędach w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę wyroku można mówić tylko wówczas, gdy Sąd oparł swoje rozstrzygnięcie na faktach, które nie znajdują potwierdzenia w wynikach postępowania dowodowego, bądź gdy z prawidłowo ustalonego stanu faktycznego wysnuł wnioski niezgodne z zasadami logicznego rozumowania, wskazaniami wiedzy lub doświadczeniem życiowym, co nie miało miejsca w niniejszej sprawie.

Sąd meriti starannie zgromadził i przeprowadził wszelkie dowody, które mogły prowadzić do wyjaśnienia okoliczności popełnienia przez oskarżonego zarzucanego mu czynu. Zgromadzony i ujawniony przez Sąd I instancji materiał dowodowy jest obszerny i kompletny.

Nie ma racji skarżący, iż Sąd I instancji błędnie przyjął, że oskarżony wypłacając należne pracownikom spółki HOTEL (...) Sp. z o.o. wynagrodzenie, jednocześnie nie pobrał zaliczki na podatek dochodowy oraz zryczałtowany podatek dochodowy. Otóż niewpłacenie na rachunek organu podatkowego obliczonego i pobranego podatku nie musi polegać na fizycznym przejęciu przez płatnika kwoty stanowiącej jego równowartość. Wykładnia przeciwna, zgodnie z którą dla popełnienia przestępstwa z art. 98 § 1 uks konieczne jest dysponowanie przez jego sprawcę tymi środkami, prowadziłaby wbrew intencjom ustawodawcy do unikania odpowiedzialności przez osoby uchylające się od obowiązków płatnika. Zdaniem Sądu Najwyższego wykładnia znamion przestępstwa z art. 98 § 1 uks zaprezentowana m.in. w wyroku tego Sądu z dnia 19 sierpnia 1999 r., sygn. akt III KKN 434/97 (Prok. i Pr. 2000/1/16) oraz w postanowieniu z dnia 25 października 1995 r., sygn. akt I KZP 30/95 (OSP 1996/4/68), zgodnie z którą przez pobranie podatku należy rozumieć wypłacenie pracownikowi wynagrodzenia po odliczeniu uprzednio obliczonej zaliczki, jest trafna. W niniejszej sprawie nie zaistniały żadne szczególne okoliczności, które by uzasadniały odejście od tak ukształtowanej linii orzecznictwa (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 2 sierpnia 2002 r., sygn. IV KKN 426/98, LEX nr 55193). Rozważania te aktualne są również na gruncie obecnie obowiązującego Kodeksu karnego skarbowego odnośnie przestępstwa o znamionach opisanych w art. 77 § 1 i 2 kks.

Problem pobrania podatku jest związany z występującymi w praktyce sytuacjami, gdy sprawca (płatnik) nie posiada środków finansowych na uiszczenie podatku podatnika. Najczęściej wówczas przyjmuje się fikcję pobrania podatku „na papierze”, gdy tymczasem w rzeczywistości płatnik nie dysponuje pieniędzmi na wpłatę podatku. Sąd Najwyższy w kilku orzeczeniach akcentował, że kondycja finansowa płatnika nie ma znaczenia dla odpowiedzialności karnoskarbowej płatnika (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 2002 roku, IV KKN 427/98, Prok. i Pr. 2003/2/12; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 sierpnia 2002 roku, IV KKN 426/98, Lex 55193; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 sierpnia 1999 roku, III KKN 434/97, Prok. i Pr. 2000/1/16; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 października 1995 roku, I KZP 30/95, OSP 1996/4/68). Słusznie przyjmuje się bowiem, że środki pieniężne nie należą do płatnika, należą do podatnika (do czasu pobrania) i do Skarbu Państwa (od czasu wpłacenia), powinnością zaś płatnika jest jedynie obliczyć, pobrać podatek i wpłacić go na rachunek organu. Jeżeli płatnik środki finansowe posiada, przeznacza je jednak na inny uzasadniony ekonomicznie cel, zwłaszcza na podtrzymanie działalności gospodarczej, w grę wchodzi jedynie umniejszenie winy, nigdy zaś jej wyłączenie. Natomiast w niniejszej sprawie oskarżony nie kwestionował, że prowadzona przez niego działalność gospodarcza doznała problemów finansowych i miał on kłopoty z płynnością finansową. Z tego względu niejako „wybierał”, które zobowiązania będzie realizował, np. wypłacając pracownikom wynagrodzenia, ale już nie odprowadzając od nich należnych zaliczek na podatek. Okoliczność ta nie ma znaczenia dla jego odpowiedzialności karnej. Ewentualne problemy finansowe płatnika mogą być natomiast uwzględniane przy rozważaniu rodzaju i rozmiaru kary za czyn z art. 77 § 1 i 2 kks, co niewątpliwie Sąd meriti miał na uwadze w ogóle odstępując od jej wymierzenia.

Nietrafny jest też zarzut naruszenia normy art. 424 § 2 kpk przy sporządzaniu przez Sąd Rejonowy uzasadnienia wyroku. Wręcz przeciwnie uzasadnienie Sądu I instancji spełnia wszelkie wymogi wspomnianego przepisu. Wskazuje fakty, które Sąd I instancji uznał za udowodnione, dowody, na których oparł swoje rozstrzygnięcie i przyczyny, dla których nie uznał dowodów przeciwnych. Wyjaśnia także podstawę prawną wyroku.

Niesłuszny okazał się także zarzut obrazy przepisów postępowania, która miała wpływ na treść orzeczenia, to jest art. 92 kpk w zw. z art. 410 kpk w zw. z art. 424 kpk poprzez przyjęcie przez Sąd I instancji, że oskarżony działał z zamiarem ewentualnym. Prawidłowo bowiem Sąd Rejonowy uzasadnił przypisanie takiego zamiaru pełnioną przez oskarżonego funkcją Prezesa Zarządu oraz znaną mu sytuacją finansową spółki HOTEL (...). Skoro bowiem zarząd spółki prowadził sprawy tej spółki, a pracami zarządu kieruje jego prezes, to jeżeli nie powierzono spraw spółki jako płatnika podatku od wynagrodzeń osób fizycznych (zaliczek na ten podatek) innemu z członków zarządu albo kierownikowi innej komórki organizacyjnej tej firmy, prezes zarządu spółki jest tą osobą, która zajmuje się jej sprawami gospodarczymi w powyższym zakresie, jeżeli nie dojdzie do wskazania, stosownie do art. 31 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa (Dz. U. Nr 137, poz. 926 ze zm.) innej jeszcze osoby odpowiedzialnej za czynności spółki jako płatnika podatku (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 2 lipca 2002 r., sygn. IV KK 164/02, OSNKW 2002/11-12/106).

Oczywistym jest także, że oskarżony miał wpływ na dysponowanie środkami spółki, nawet tymi zajęтыми przez organ egzekucyjny w zakresie należności z tytułu wypłaty wynagrodzeń pracownikom. Jeżeli bowiem poborca skarbowy zablokuje konto bankowe, wystarczy przedłożenie listy płac do banku i środki finansowe winny zostać przelane na konta pracowników. Odnosi się to również do składników wynagrodzenia, czyli składek na ZUS i podatku dochodowego od osób fizycznych. Na tą okoliczność nie jest potrzebne żadne zezwolenie organu egzekucyjnego. Reguluje to art. 81 § 4 i 5 ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz. U. z 2005 roku nr 229 poz. 1954 z późn. zm.). Jeżeli prowadzona jest egzekucja komornicza w trybie przepisów kodeksu postępowania cywilnego, konieczne jest przedłożenie przez pracodawcę listy płac wraz z wnioskiem o zwolnienie środków na wynagrodzenia. Komornik na tej podstawie wydaje zezwolenie, z którym przedsiębiorca powinien udać się do banku i dokonać przelewów na wynagrodzenia (art. 890 § 2 i 21 kpc). Należy także pamiętać, że takie zwolnienie dotyczy tylko wynagrodzeń bieżących. Jeżeli chodzi o realia niniejszej sprawy, to stwierdzić należy, że Z. S. żadnych takich czynności nie podjął, a więc godził się na to, że mimo wypłaty wynagrodzeń netto bezpośrednio pracownikom nie odprowadzi należnych zaliczek na podatek dochodowy ani zryczałtowanego podatku dochodowego. Tak więc kwestia popełnienia przypisanego oskarżonemu czynu, jak i jego wina nie budzą tu żadnych wątpliwości.

Zważywszy, iż zgodnie z przepisem art. 447 § 1 kpk apelację co do winy uważa się za zwróconą także co do rozstrzygnięcia o karze, Sąd II instancji dokonał weryfikacji również w zakresie przewidzianym przepisem art. 438 pkt 4 kpk.

W ocenie Sądu odwoławczego, biorąc pod uwagę okoliczności popełnienia przestępstwa skarbowego, Sąd Rejonowy w odmienny sposób powinien był ocenić kwestię stopnia społecznej szkodliwości czynu oskarżonego i stopnia jego winy.

Sąd II instancji nie podważa ustaleń faktycznych Sądu Rejonowego opartych na zgromadzonych w sprawie dowodach, które zostały ocenione - tak jak już wykazano to wyżej - zgodnie z zasadami wiedzy i doświadczenia życiowego, jak również z regułami logiki. Dokonując całościowej oceny wszystkich ujawnionych w sprawie dowodów słusznie Sąd I instancji uznał, że oskarżony swoim zachowaniem wyczerpał wszystkie znamiona przestępstwa z art. 77 § 2 kks w zw. z art. 6 § 2 kks i art. 9 § 3 kks. Biorąc jednak pod uwagę okoliczności popełnienia tego przestępstwa, Sąd Rejonowy powinien był ocenić kwestię stopnia społecznej szkodliwości czynu oskarżonego i stopnia jego winy w bardziej wnikliwy sposób. Co prawda oskarżony został potraktowany łagodnie, bowiem Sąd Rejonowy odstąpił od wymierzenia kary argumentując to uregulowaniem należności przed wszczęciem postępowania, to jednak brak jest tu rozważań w kierunku wnikliwej oceny stopnia zawinienia i społecznej szkodliwości czynu. Nie można tracić z pola widzenia okoliczności, że spółka HOTEL (...) popadła w kłopoty finansowe z powodu niewypłacalności podmiotu, który był jej jedynym kontrahentem. Mimo trudności oskarżony utrzymał działalność, a wszystkie zaległości uiścił przed postawieniem mu zarzutów, tak więc ustał stan narażenia interesów fiskalnych państwa.

Dodatkowo zważyć należy na fakt, że kwota niewpłaconych należności na czas popełnienia czynu była zbliżona do wartości znamionującej wykroczenie skarbowe. Ustawa stanowi, że wykroczenie skarbowe jest to czyn zabroniony przez kodeks pod groźbą kary grzywny określonej kwotowo, jeżeli kwota uszczuplonej lub narażonej na uszczuplenie należności publicznoprawnej albo wartość przedmiotu czynu nie przekracza pięciokrotnej wysokości minimalnego wynagrodzenia w czasie jego popełnienia. W roku 2012 była to kwota 1.500 zł, pomnożona razy 5 daje kwotę 7.500 zł, natomiast w roku 2013 wynosiła 1.680 zł, pomnożona razy 5 daje kwotę 8.400 zł. Oskarżonemu z tytułu nieodprowadzenia należnych zaliczek oraz zryczałtowanego podatku przypisano kwotę 9.689 zł, która tylko w niewielkim stopniu przekracza próg przypisany wykroczeniu skarbowemu.

W ocenie Sądu odwoławczego wyżej wymienione okoliczności decydują o tym, że wina i społeczna szkodliwość popełnionego przez oskarżonego czynu nie są znaczne i umożliwiają zastosowanie dobrodziejstwa warunkowego umorzenia postępowania karnego. Zważyć należy, że nie ma żadnych przeszkód w stosowaniu warunkowego umorzenia postępowania karnego w przypadku popełnienia czynu o znamionach określonych w art. 77 § 2 kks, który zresztą przewiduje niższą karę z uwagi na małą wartość kwoty niewpłaconego podatku. W sprawie niniejszej kwota nieuiszczona przez oskarżonego mieści się w przedziale przewidzianym dla małej wartości. Nie bez znaczenia jest również i to, że oskarżony ostatecznie uiścił należność, tak więc ustał stan narażenia interesów fiskalnych państwa.

Oskarżony jest osobą o ustabilizowanej sytuacji zawodowej i życiowej, dotychczas niekaraną, jego właściwości i warunki osobiste oraz dotychczasowy sposób życia uzasadniają przypuszczenie, że pomimo warunkowego umorzenia postępowania będzie on przestrzegał porządku prawnego i nie popełni więcej przestępstwa. W przekonaniu Sądu odwoławczego czyn przypisany oskarżonemu stanowił incydent w jego życiu, który więcej się nie powtórzy. Tę pozytywną prognozę zweryfikuje okres próby ustalony na 1 rok. Sąd Okręgowy uznał więc, iż w niniejszej sprawie nie byłoby celowe skazanie oskarżonego za przypisane mu przestępstwo, nawet przy jednoczesnym odstąpieniu od wymierzenia kary, dlatego też sięgnięto do instytucji warunkowego umorzenia postępowania, które powinno przyczynić się do uświadomienia sprawcy naganności postępowania.

W pozostałym zakresie (odnośnie ustalenia winy oskarżonego oraz orzeczenia o wydatkach postępowania przed Sądem Rejonowym) wyrok utrzymano w mocy obciążając oskarżonego opłatą za II instancję w kwocie 100 zł i wydatkami postępowania w kwocie 20 zł.

SSO Aleksandra Odoj-Jarek